

DZIENNIK WARSZAWSKI

Prenumerata w leżarówce:
Na rok 1875 r. 4 50 k.
„ 6 miesięcy 2 25 k.
„ 3 miesięcy 1 25 k.
„ 1 miesiąc 75 k.
Przebieg nie dotyczy
3 kop. miesięcznie.

Prenumerata zamiejscowa
z odrywką pocztą:
Na rok 1875 r. 12 r.
„ 6 miesięcy 6 „
„ 3 miesiące 3 „
„ 1 miesiąc 1 „

Prenumerata przyjmuje się: w Warszawie, w głównym kantorze Redakcji przy ulicy Miodowej Nr. 487 i w innych jej kantorach miejskich: — w St. Petersburgu, w księgarni A. T. Bazunowa na Newskim Prospekie w domu Olehinowej; w Moskwie, w księgarni J. S. Sołowiowa.

ROK DWUNASTY.

Za ogłoszenia pobiera się: za jeden raz sześć kopiejek od wiersza druku lub jego miej-
sca, za dwa razy, dziewięć kopiejek, za trzy razy, dwanaście kopiejek i t. d. —
Oddzielne numery sprzedają się po 5 kopiejek.

WYCHODZI CODZIENNIE, PRÓCZ DNI NIEDZIELNYCH I ŚWIĄTECZNYCH.

Kalendarz prawosławny.

W sobotę, 29 listopada (11 grudnia), — św. Paramona muco.
W niedzielę, 30 listopada (12 grudnia), — św. Andrzeja ap.
W poniedziałek, 1 (13) grudnia, — św. Nauma pr.

Wschód i zachód Słońca.

Słońce wschodzi o godzinie 8 minut 0 s.
zachodzi o godzinie 3 minut 46 s.

Wysokość wody na rzece Wiśle pod Warszawą.
Stóp 3 cali 7

Kalendarz rzymsko-katolicki

W sobotę, 29 listopada (11 grudnia), — św. Damazego.
W niedzielę, 30 listopada (12 grudnia), — św. Synesjusza.
W poniedziałek, 1 (13) grudnia, — św. Łucji panny męcz.

* W poniedziałek, 24 listopada (6 grudnia), Naj-
jaśniejszy Pan raczył przyjmować naczelnika 4-ej bry-
gady strzelców, generał-majora Cuneichńskiego.

* Jego cesarska wysokość arcyksiążę Albert Au-
strjaki, raczył przybyć 25 listopada (7 grudnia), o
godzinie 2 1/2, po południu, z Wiednia do St. Peters-
burga. (Gon. Urzęd.)

DZIAŁ URZĘDOWY.

7. General-gubernator Zachodniej Syberji zawiado-
mił Ministerstwo Oświecenia Publicznego, że niżej woj-
skowi: tomskiego zarządu wojskowego, tomskiego ba-
taljonu gubernialnego i barnaulskiej komendy miejsco-
wej, osoby służące przy tomskim gimnazjum guber-
nialnym i niektórzy z urzędników i obywateli miasta
Tomska zebrałi kapitał 4,826 rub. dla ustanowienia,
kosztem procentu od takowego, trzech stypendjów
Imienia Najjaśniejszego Pana, na pamiętkę dwudzie-
stoletniego pomyślnego panowania Jego Cesarskiej Mo-
ści: jednego — w kwocie 190 rub. dla utrzymania
w pensjonacie tomskiego gimnazjum wychowania, a
dwóch — po 25 rub. dla przyhodnych uczniów gimna-
zjum, na opłatę za prawo nauki, po 15 rub. za każde-
go i na udzielenie każdemu z nich po 10 rub.

Na najpoddanniejsze przedstawienie Zarządzającego
Ministerstwem Oświecenia Publicznego, 25 października
roku bieżącego, Najjaśniejszy Pan (Najmilszemu) raczył
zezwolić tak na przyjęcie kapitału 4,826 rub. jak i na
ustanowienie kosztem procentu od niego, trzech
stypendjów przy tomskim gimnazjum, z nada-
niem im nazwy „stypendjum Imienia Jego Cesarskiej
Mości Najjaśniejszego Aleksandra II.”
Przy tem Jego Cesarska Mość raczył rozkazać po-
dziękować ofiarodawcom.

* Przez Najwyższe rozkazy w wydziale Wojny, w Liwadii:

PRZEGLĄD MUZYCZNY.

Koncert dany w zaprzeczłą niedzielę na rzecz nie-
zamożnych studentów uniwersytetu warszawskiego, po-
wiódł się bardzo dobrze pod względem materialnym,
o co, zważywszy cel dobroczynny, chodzilo przede
wszystkiem. W wypadkach takich publiczność nasza
daje zawsze chętne poparcie koncertom i zabawom
podobnym. Wpływ osiągnięty z tego koncertu wyno-
si na czysto 2,756 rubli — cel przeto osiągnięty został
w zupełności. Co się zaś tyczy zalet muzycznych kon-
certu, takowy grzeszył nieco programem, w którym
wybór utworów był nie całkiem trafny. Nadto, kon-
cert ten był za długi: 14 numerów, po większej części
utworów wokalnych włoskich, to za wiele. Orkiestra
wykonała dwa utwory, mianowicie przesłuchaną uwertu-
rę „Litolfa „Żyrodysci” i marsza koronacyjnego z „Pro-
roka” Meyerbeera. Następnie p. Górski wykonał bar-
dzo dobrze piękną kawatynę Raffa na skrzypce, z to-
warzyszeniem orkiestry. Resztę programu wypełniły
śpiewy, jak powiedzieliśmy, przeważnie włoskie, oraz
deklamacje. W koncercie tym wzięli udział wszyscy
prawie artyści opery miejscowej i kilku artystów dra-
matu, mianowicie: panie Modrzejewska i Dowiakowska,
pp. Żółkowski, Królikowski, Filleborn, Cieslewski i
Wasilewski; oprócz tego uczestniczyli także pani Jaki-
wicka i p. Chodakowski.

Wszyscy artyści pomienieni znani są zaszczytnie
publiczności tutejszej, i dla tego przejdziemy wprost
do wykonanych przez nich utworów. Pp. Cieslewski
i Chodakowski śpiewali duet z opery „I. Marinari,”
Rossiniego; duet ten, słodki i miły, i pozabawny inte-
resu muzycznego, wykonany był bez życia, z powodu
braku wyrazistości w śpiewie obu tych artystów.
Oprócz tego p. Chodakowski wykonał romans Verde-
go z opery „Giovanna di Guzman.” P. Wasilewski
odśpiewał bardzo dobrze „Czaty” Moniuszki i zyskał
hojne oklaski. Następnie p. Jakowicka, z właściwą
jej umiejętnością, wykonała znanego walc z opery
„Dinorah,” Meyerbeera, oraz arję Płoniego. Wale-
Meyerbeera, jeżeli ma być wykonany efektywnie, wy-
maga przede wszystkim świetnej techniki, jaką po-
siada naprz. Patti lub nawet Donadio, w przeciwnym
bowiem razie, nie wywiera na słuchaczy wielkiego
wrażenia, z powodu ubóstwa treści muzycznej. P. Ja-
kowicka posiada bezsprzecznie technikę wyborną, lecz

niedostateczną dla utworu tego rodzaju, z kąd pocho-
dziły niekiedy niejasność w passażach i nawet miejscami
małe ustępki pod względem czystości intonacji. Zna-
cznie lepiej, zdaniem naszym, wykonana była arja Pa-
loniego, posiadająca pewne zalety muzyczne i wywie-
rająca dość miłe wrażenie; pani Jakowicka wykonała
te arję przewybornie; publiczność nie szczędziła jej
oklasków i wywoływała ją kilkakrotnie. Pani Dowa-
kowska brała tylko udział w duecie z opery „Giovanna
di Guzman,” który wykonała z p. Fillebornem.
Duet ten nie posiada żadnego interesu muzycznego:
brak talentu i kolorytu panuje w nim od początku do
końca. Szkoda było artystów naszych, którzy wyko-
nali sumiennie taką miernotę muzyczną, która nie wy-
warła żadnego na publiczność wrażenia. Oprócz tego
p. Filleborn śpiewał „Lirnika” Moniuszki; przesłucha-
ta kompozycja, z treścią wielce bogatą, wykonana by-
ła przez p. Filleborna bardzo dobrze, z przejęciem się
z wielkim uczuciem; artysta ten wywarł swoim śpie-
wem wielkie wrażenie na publiczności, która też powi-
tała go wielce sympatycznie. Objęta programem pieśń
węgierska Herkla, dla niewiadomych powodów, nie
była wykonana przez panię Dowiakowską.

Zbytecznem byłoby mówić, jak dalece deklamacja
pani Modrzejewskiej, oraz pp. Żółkowskiego i Króli-
kowskiego, była wyborna. Wielce podobał się publi-
czności, deklamowany przez panię Modrzejewską utwór
Ujejskiego „Hagar na puszcy,” bardziej zaś jeszcze,
deklamowana przez p. Żółkowskiego satyra Krasińskiego
„Pijaństwo.” Publiczność przyjęła nadzwyczaj sym-
patycznie artystów pomienionych, jak również p. Króli-
kowskiego, i zwłaszcza nagrodziła autem aplauzami
deklamację p. Żółkowskiego.

Za ten koncert w celu tak użytecznym, należy się
wdzięczność wszystkim biorącym w nim udział, w tej
liczbie i p. Quatrinemu.

Koncert Towarzystwa muzycznego, który odbył się
w zaprzeczłą środę, osiągnął do sal reductowych ogrom-
ną liczbę publiczności. Na godzinę przed rozpoczę-
ciem koncertu, sala była już przepelniona i musiano
zaprzestać sprzedaży biletów, pomimo, iż było jeszcze
wielu zyczących sobie nabywać fakowe. Tak liczna
publiczność nie widzieliśmy nigdy przedtem w Towar-
zystwie muzycznym: w braku miejsc, wiele osób sta-
ło w przejściach lub siedziało nawet na stopniach
estrady. Do tak licznej zgromadzenia się na tym
koncercie przyczynił się między innemi udział w nim

szawy.

Proszący zatem tej kategorii, tudzież ci z mieszka-
jących w Cyrkule I/XI Zamkowym, którzy dotąd po-
wspierać się nie zgłosili, zechcą bezzwłocznie przyby-
wać do kancelarii komitetu w pałacu Brühlowskim, z
właściwymi dowodami legitymacyjnemi, stwierdzające-
mi tożsamość ich osoby, dla odebrania rzeczonych wy-
żej wsparcia.

* Przez rozkaz Ministra Finansów, z 6 listopada r. b., a-
sessor wydziału dóbr rządowych Suwalskiej Izby Skarbowej, ra-
da kolejalny Pawłowicz — mianowany został naczeln-
nikiem wydziału Kas teje izby.

* **Warszawska Kasa Oszczędności** wraz z Kantorem po-
mocniczym przy Alei Belwederskiej pomieszczenym, w tygodniu
upłynionym do dnia 29 listopada (5 grudnia) roku b., włącznie,
wydała książeczek nowych 84, na które, tudzież na dawniejsze
w 575 wnioskach złożono rub. sr. 7,591 kop. 25. Na za-
danie 181 uczestników (prócz procentu rub. sr. 59 kop. 70 1/2,
należnego za rok bieżący od całkowitych odbiorów), wypłaciła
rub. srebr. 6,013 kop. 22 1/2, i umorzyła książeczek 57. Przeto
uczestników 27,091, posiada kapitał rub. sr. 950,003 kop. 14 1/2.

* Rada tajny, senator Witte, wrócił do Warszawy
z objazdu.

DZIAŁ WEWNĘTRZNY.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

* **Otwarte zostały rządowe szkoły elementarne**
w dyrekcjach: a) warszawskiej w Warce w powiecie
Górno-Kalwaryjskim, z otrzymaniem po 118 rub. 20
kop. i w Byczkach, w powiecie Nieszawskim, z utrzy-
maniem, po 150 rub. rocznie; b) lubelskiej: we wsi Lu-
tosławicach-Rządowych i Rogówcu, w powiecie Petro-
kowskim, z utrzymaniem — pierwsze po 270 rub. a
drugie po 128 rub. 55 kop.; we wsi Aleksandrowie,

panny Timanow, uczeniicy Tausiga i Liszta. W każ-
dym razie, nie można nie cieszyć się z takiego spół-
czucia ze strony naszej publiczności dla Towarzystwa
muzycznego.

Program 61-go koncertu był dość interesujący.
Oprócz panny Timanow, która wykonała „Nocturn”
Szopena, 13-tą rapsodję Liszta, „Pastorale” Searlattego,
„Campanelle” Paganiniego (aranżowaną przez Liszta)
i pieśń Schuberta, transponowaną przez Tausiga, w
koncercie tym wzięli udział: panna Brzezińska, która
śpiewała arję z opery „Linda,” Donizetiego, oraz ro-
manse Krzyżanowskiego i Schumana; p. Horbowski,
który śpiewał kilka romansów (Kani, Roguskiego i
Bevignianiego) i arję z opery „Straszny Dwór,” Mo-
niuszki, i nareszcie chóry Towarzystwa muzycznego,
które wykonały dwa chóry Rubinstein: „Sosna” i „O pół-
nocny,” oraz chór Meyerbeera.

Cały w ogóle koncert wywarł bardzo dobre wra-
żenie i podobał się wielce publiczności, która nie szczę-
dziła oklasków dla wszystkich biorących w nim udział i
dla niezmordowanego dyrektora Winiawskiego.

Panna Timanow ukazała się u nas po raz pierw-
szy i w koncercie tym dała się poznać jako wysoce u-
zdolniona fortepianistka, godna ze wszelkich miar zaró-
wno swego znakomitego mistrza, jak i własnej swej
reputacji. Posiada ona świetną technikę, pokonywającą
z wielką łatwością ogromne trudności wykonywa-
nych przez nią utworów; *touché* u niej przewyborne
w ogóle gra jej odznacza się wyrazistością i zapalem;
panna Timanow nie posiada siły nadzwyczajnej, przez
co tracą nieco przy jej wykonaniu takie naprz. kom-
pozycje, jakimi są utwory Liszta, wymagające,
oprócz wybornej techniki, siły nadzwyczajnej. W o-
góle panna Timanow, nie należąc do rzędu zwy-
kłych fortepianistek, przy wykonywaniu świątecznych
zwłaszcza kompozycji, nie wymagających zbyt wielkiej
siły, porywa słuchaczy grą czystą i wyrazistą. 13-ta
rapsodja Liszta była dla nas nowością; kompozycja ta,
tak samo jak większa część utworów tego autora, od-
znacza się głębokością myśli i charakterystycznością,
budzi interes i jest efektywna, lecz ustępuje innym ra-
psodjom Liszta pod względem treści muzycznej, szla-
chetności motywów i namietności. Ogólnemu wra-
żeniu omal że nie przeszkodziła okoliczność nieprze-
widywana, mianowicie, podczas gry panny Timanow, pe-
kła w fortepianie struna; dobrze jeszcze, że się to przy-
trafiło przed samym końcem; inaczej bowiem byłaby

w powiecie Noworadomskim, z utrzymaniem po 150
rub., we wsiach Wygielzowie i Kurówce, z utrzyma-
niem — pierwsze po 198 rub., a drugie po 140 rub.
rocznie; ustanowiona została nowa posada młodszego
nauczyciela przy górniczej szkole elementarnej w Re-
danie, z placą po 275 rub. rocznie; c) suwalskiej — we
wsi Pryzglu, w powiecie Augustowskim, zamiast wie-
jskiej szkoła elementarnej (byłej starowerskiej), we
wsi Piawnem-Ruskim, w powiecie Augustowskim.

Dozwolone zostało: Starszemu adiunktowi zarządu
warszawskiego gubernialnego naczelnika wojskowego,
kapitanowi von Galleroni — otworzyć i utrzymywać w
Warszawie prywatny dwuklasowy zakład naukowy
męzki, dla przysposabiania do egzaminu młodych lu-
dzi, pragnących wejść do służby wojskowej jako do-
browolni wstępujący 3-ej kategorii; Wandzio Appel —
otworzyć i utrzymywać w m. Lublinie prywatną dwu-
klasową szkołę elementarną żeńską z zastrzeżeniem,
aby wykład wszystkich przedmiotów odbywał się w
niej w języku ruskim; Ignacy Kuźmicki — otworzyć i
utrzymywać w osadzie Opolu, w powiecie Nowo-ale-
ksandryjskim, prywatną szkołę elementarną żeńską, z
tem samem zastrzeżeniem.

Zamknięte zostały: prywatna czteroklasowa pensja
męzka z kursami programów męzkich, utrzymywana
w mieście Radomiu przez radcę kolejalnego Anto-
niego Mrajskiego i prywatna elementarna szkoła żeń-
ska, utrzymywana w mieście Kaliszu przez Konstan-
cję Gil.

WIADOMOŚCI MIEJSCOWE.

* We środę, 26 listopada (8 grudnia), odbyte zo-
stały egzamina roczne w dwóch szkołach niedzielno-

musiała nastąpić przerwa. „Campanella” Liszta bar-
dziej podobała się publiczności; w rzeczy samej bo-
wiem, utwór ten przewyższa rapsodję pomienioną pod
względem piękności i jest bardzo wdzięczny przy wy-
konaniu. Znany „Nocturn” Szopena B. min. grany
był przez pannę Timanow z wielkim uczuciem i bar-
dzo wytwornie; zdaje się nam atoli, że tempo było
niewiele za powolne, co nadało utworowi niejaki odcień
sentymentalności. „Pastorale” Searlattego, utwór prze-
śliczny, panna Timanow wykonała przewybornie aż do
najdrobniejszych szczegółów i wywołała ze strony pu-
bliczności grzmiące i przeciągłe oznaki zadowolenia.
Najbardziej podobało się wykonanie pieśni Schuberta,
transponowanej przez Tausiga i odegranej przez pannę
Timanow nad program; aranżowanie tu przesłizne,
wszystko oddycha szczerem zapalem, przy wybornem
zaś i wielce artystycznym wykonaniu przez pannę Ti-
manow, utwór ten wywarł wrażenie bardzo potężne;
wywoływało artystkę kilkakrotnie i okazywało, za
pomocą spotegowanych aplauzów, sympatię dla je-
znakomitego talentu.

Głos p. Horbowskiemu znany jest nam z poprze-
dnich koncertów; z wykonanych przez niego tym ra-
zem utworów, nie wszystkie kwalifikują się do kon-
certowego programu Towarzystwa muzycznego; do rze-
du takich należą romanse Kani i Bevignianiego, zwłasz-
cza tego ostatniego. Utwory te, grzeszące wielkim ubo-
stwem myśli, pod innemi także względami nie przed-
stawiają żadnego interesu. P. Horbowski wykonał je
bez zapalu i nie wywołały one najmniejszego wrażenia.
W drugiej części p. Horbowski wykonał dobrze pieśń
„Do Lutni,” Roguskiego, kompozycję wcale nie złą,
oraz arję z opery Moniuszki „Straszny dwór,” ta prze-
śliczna arja wywołała wielkie wrażenie, dzięki zaró-
wno swym zaletom muzycznym, jak i dobremu, pełne-
mu zapalu wykonaniu. Wyraża wymowa i śpiew
bardzo piękny zyskały p. Horbowskiemu głośne okla-
ski ze strony publiczności, na życzenie której artysta
powtórzył tę arję.

Nowa debiutantka, panna Brzezińska, posiada so-
pran dość przyjemny; najbardziej podobają się nam
średnie jej nuty, dzwienne i pełne; co się tyczy wy-
konania, było ono w ogóle zadowolniające, zwłaszcza
w dość trudnej pod względem technicznym, lecz czożej
pod względem treści arji Donizetiego, tudzież w pie-
śni Krzyżanowskiego: „Nie będę cię rwała,” będącej
utworem pięknym i interesującym co do treści muzy-

rzemieślniczych o trzech klasach, przy ulicach Gęsiej i Nowolipki, pod prezydencją inspektora szkół m. Warszawy i w obecności delegowanych ze strony Magistratu.

W ciągu bieżącego 1875 roku uczęszczało do tych dwóch szkół 795 terminatorów rzemieślniczych.

Z INNYCH GUBERNII.

* Z Niższego Nowogrodu donoszą gazecie *Rusk. Mir*, że niedawno wysłane zostało zamtąd do Anglii, dla księcia Alfreda Edyburgskiego album, artystycznie wykonane przez moskiewskiego fabrykanta Owczynnikowa; album zrobione jest ze srebra, z ozdobami emalowanymi i napełnione jest fotograficznymi biletami przedstawicieli Niższego Nowogrodu i osób, które były przy księciu podczas jego pobytu na jarmarku. Album wykonane zostało według rysunku, znanego budowniczego, D. N. Cziczagowa i odznacza się oryginalnością stylu.

* Dnia 14 listopada, na posiedzeniu higienicznej komisji muzeum pedagogicznego w St. Petersburgu, jak donosi gazeta *Rusk. Mir*, profesor Leshaff odczytał swe opinie o reformie (w Rosji) gimnastyki, która to ostatnia przynosi obecnie więcej szkody niż pożytku.

Przytem wymieniał cały szereg regulaminów w różnych państwach Europy, przezeń w żadnym nie był jasno określony nawet cel gimnastyki, chociaż o drobiazgowych szczegółach bardzo wiele jest omówione. Tak np. Francja wymaga, aby we wszystkich szkołach znajdowały się tylko dobrze ustawione aparaty pewnych rozmiarów. Nawet forma ubrania gimnastycznego jest oznaczona. Tylko u austrjaków powiedziane jest o celu, że gimnastyka powinna utrzymywać świeżość umysłu i ciała, rozwijać śmiałość i zręczność. Wszystko to jest bardzo mgliste i powinno być zastąpione przez dwa wyrazy: rozwój organizmu. Cel powinien być jedynie higieniczny, reszta przyjdzie sama przez się. Wszelkie przesilenie jest szkodliwe, szczególnie po 14 latach wieku, kiedy chrząstki stopniowo zaczynają zamieniać się na kości, który to proces zwykle trwa do 23 lat.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

* Niedawno telegraf doniósł o nieuniknionem przesileniu ministerjalnem w Białogrodzie. Według objaśnień ogłoszonych w *Politische Correspondenz*, sprawy tureckie nie wpływają wcale na owe przesilenie, które spowodowane zostało jedynie przez opór księcia Milana przeciwko dążnościom prohibicyonistycznym, jakie ministerstwo Kaljewicza, chciało wprowadzić do przepisów ekonomicznych i celnych. Słychać o spodziewanem zastąpieniu p. Kaljewicza przez p. Christicza, który spełnił już swoje zadanie w Cetynji. Jakkolwiek p. Christicz jest szwagrem p. Risticza, jest on wszelako przeciwnikiem politycznym tego dawnego ministra i z powodu swoich opinii politycznych, zbliża się raczej do stronnictwa znachowawczego, którego przewodzącą jest p. Marinowicz. P. Christicz był już kil-

ekrotnie ministrem i powierzano mu często ważne poselstwa za granicą; nabył przeto wielkiego doświadczenia w kierowaniu sprawami politycznymi a wzniesienie go do władzy usławi i umocni pokojowy kierunek nadany polityce serbskiej od upadku ministerstwa p. Risticza.

* Dzienniki berlińskie podają sprawozdania z posiedzenia parlamentu, podczas którego rozpoczęto roztrząsać projekt reformy kodeksu karnego. Rozprawy zostały otworzone przez p. Leonhardta ministra sprawiedliwości w Prusach, który zarzuca, teraźniejszemu kodeksowi to, iż nie jest on dość surowy i że za wiele mieści w sobie uczuć ludzkich względem zbrodniarzy a taka niewłaściwość jest tem ważniejszą, iż według zdania p. Leonhardta, liczba występów powiększyła się znacznie, gdy tymczasem poszanowanie dla porządku i dla władzy znacznie osłabło od czasu wojny z 1870 roku i z powodu powiększenia się ruchu socjalnego. — Następnie przemawiał pan Lasker w imieniu stronnictwa liberalno-narodowego, zgodnie z postanowieniami jakie zostały przyjęte przez tę frakcję parlamentu; zaproponował on odrzucić wprost, zaraz po pierwszym odczytaniu, sześć artykułów dążących do obostrzenia kar za przewinienia polityczne, odesłać do komisji specjalnej te paragrafy, które zawierają innowacje potrzebniejsze istotnie, jakkolwiek te nie zostały przez wszystkich przyjęte a pomiędzy innemi artykuł wywołany przez sprawę Duchesne, i nakoniec przystąpić do dalszego roztrząsania reszty projektu do prawa, bez odсылania go poprzednio do komisji. P. Lasker odparł zarzut zbytignego pobażania jaki p. Leonhardt stawia kodeksowi karnemu; jeżeli bowiem, powiada on, kary zbyt łagodne zostały zasądzone w pewnych razach, to stanowi winę sędziów, nie zaś samego prawa; obostrzenie przeto potrzebne jest tylko względem prowokacji do występów i zbrodni i względem czynów materialnego gwałtu; ponieważ Niemcy nigdy nie byli silniejsi jak dziś, wewnątrz i na zewnątrz, przeto chwila obecna złe byłaby wybrana do ukracania wolności słowa. P. Lasker powstawał także przeciwko artykułowi prawa wyznaczającemu szczególne kary na urzędników ministerstwa spraw zagranicznych, gdy ci dopuszczają się jakichś nadużyć; zdaniem deputowanego ze stronnictwa liberalno-narodowego, kary dyscyplinarne wystarczające są na podobne wypadki. Mowa p. Laskera trwała kilka godzin; względy prawne rozwijane zbyt długo przez mówcę, wydały się nazbyt utrudniającymi dla wielu słuchaczy i z tego powodu zdarzył się wypadek bardzo rzadki w dziejach parlamentarizmu, iż jeden z szanownych deputowanych zasnął podczas mowy tak twardo, iż upadł z ławki. Sam książę Bismarck odpowiedział panu Lasker. Nalegając o przyjęcie wszystkich propozycji rządowych, książę kanclerz bronił z pewną żywością tych tylko artykułów nowego prawa, które dotyczą obostrzenia kar względem urzędników ministerstwa spraw zagranicznych: „Kary dyscyplinarne, wyzrekł, nie są dostateczne, kończą się bowiem jedynie na usunięciu winnych, a takowe bywa męczeństwem dość wygodnym i dla wielu urzędników nie jest wcale groźnem.” Być może, iż narodowo-liberalni nie będą stawiali opozycji w tym punkcie i że p. Bismarck wygra sprawę.

wania oper, wszelakoż w wielu miejscach muzyka jest ze wszelkich miar stosowna i przyczynia się bardzo do spotęgowania akcji dramatycznej; powiedzieć to można zwłaszcza o arji Eleazara w 3-m akcie, tudzież o duecie Racheli i aż do samego 5-go aktu, gdzie muzyka dochodzi do szczytu doskonałości. W całej w ogóle operze jest wiele przesłizanych ustępów, jako to: chór w 1-m akcie i świetny finał w tymże akcie, następnie motywa podczas wieczerzy w 2-m akcie i t. d. Właściwej charakterystyki osób działających nie ma w ich partjach muzycznych, jak to bywa u Mozarta w jego „Don Juanie”; wszystkie partie główne są bardzo wdzięczne dla śpiewających i są napisane z wielką znajomością sceny; jest tu wprowadzić mała dziwaczność, mianowicie partja tenorowa Eleazara; przyzwyczajaliśmy się widzieć na scenie starca śpiewającego bądź basem, bądź przynajmniej barytonem; tu zaś mamy do czynienia z dość wysoką partją tenorową, wykonywaną przez starca Eleazara; spowodowaniem to zostało, być może, ówczesnym składem opery paryskiej, dla której Halévy pisał.

O innych wadach tej opery mówić nie będziemy, musielibyśmy bowiem powtórzyć toż samo. cośmy mówili poprzednio o operach komponowanych podług dawnego sposobu. Powiemy jedynie, że w tej operze jest wiele ustępów rutynowych, grzeszących bardzo względem wymagań dramy. Jako przykład, można przytoczyć duet Racheli z księciem, pełny dramatyczności; pierwsza jego część przesłizana, lecz następuje potem bardzo pospolita część środkowa w majorze, która jest po prostu niestosowna dla takiej sytuacji i i jejże przeto wrażenie.

Opera ta dawana bywa u nas ze znacznymi skróceniami; w wypadku niniejszym nie można nie pochwalić tego środka, lecz byłoby pożądanem, ażeby skrócenia zaznaczone były dokładnie ze wszelkich miar we wszystkich partjach, przytrafiać się bowiem mogą takie niemiłe niespodzianki, jak to miało miejsce na pierwszym przedstawieniu, o którym właśnie tu mowa. W partjach orkiestrowych skrócenia nie były zaznaczone dokładnie, co spowodowało, że w końcu finału aktu 2-go, orkiestra pozostawała w zupełnej niezgodzie ze śpiewakami, i pomimo, że p. Trombini stuknął ildę mógł, zarówno śpiewacy jak orkiestra zakończyli ten akt, każda strona na swoją rękę. Kto tu właściwie winien, nie wiadomo, lecz odpowiedzialność za to spada na p. Trombiniego, jako na dyrektora; gdyby z

Telegramy z gazet zagranicznych.

* Wersal, 7 grudnia. W Zgromadzeniu Narodowem toczyły się dziś w dalszym ciągu rozprawy nad propozycją w przedmiocie reformy sądownictwa w Egipcie. Boucher (z lewicy) przemawiał przeciw tej propozycji, Dupont zaś na korzyść takowej.

Pomiędzy rozmaitemi frakcjami prawicy a częścią grupy Laverne przyszło obecnie, jak powiadają, do porozumienia co do wyboru 75 senatorów, którzy mają być zamianowani przez Zgromadzenie Narodowe. Postanowiono mianowicie, że tylko 15 krzesła senatorów obsadzonych będzie przez członków lub stronników grupy pomienionej. Pomienione frakcje prawicy, łącznie ze sprzymierzoną z niemi grupą Laverne, tworzą większość Zgromadzenia Narodowego.

* Bazyleja, 7 grudnia. P. Fry, redaktor gazety *Baseler Nachrichten*, obrany został, 84 głosami z ogólnej liczby 104, prezesem rady narodowej; wice-prezesem obrany został p. Aepli, burmistrz z St. Gallen.

* Rzym, 7 grudnia. Z Neapolu i prowincji sąsiednich donoszą o trzęsieniu ziemi.

* Ateny, 7 grudnia. Izba deputowanych dokonała wyboru członków do sądu nadzwyczajnego, mającego roztrząsać sprawę byłych ministrów postawionych w stanie oskarżenia. Komisja budżetowa proponuje, ażeby gabinet Bułgarisza pociągnięty został do zwrotu 206,000 drachm, wydanych bez potrzeby w 1874 r.

* Bukareszt, 7 grudnia. Izba deputowanych uchwaliła przystąpienie Rumunii do postanowień przyjętych przez odbyty w Petersburgu kongres telegraficzny międzynarodowy, jak również do zawartego w Bernie powszechnego traktatu pocztowego.

* Waszyngton, 7 grudnia. W sprawozdaniu złożonem kongresowi przez sekretarza skarbu, Bristowa, dochody państwa na przyszły rok obliczone są na 310 milionów dolarów. Minister marynarki oświadcza w złożonem przez siebie sprawozdaniu, że eskadry stojące na wodach się koło wysp Antylijskich, tudzież w zatoce Meksykańskiej i przy brzegach amerykańskich, znajdują się w bardzo dobrym stanie i mogą być doprowadzone wkrótce do liczby 17 okrętów pancernych i 40 koraletów, z ogólną liczbą 500 dział. Wydano już rozkaz przyprowadzenia do stanu gotowości połowy pomienionych okrętów wojennych.

* Nowy-Jork, 7 grudnia. Ogłoszone, jednocześnie z odezwą prezydenta, sprawozdanie sekretarza skarbu Bristowa oblicza ogół dochodów ubiegłego roku finansowego na 288 milionów i ogół wydatków na 294 miliony, z których atoli 19 milionów obróconych zostało na umorzenie długu państwa. Dochody w pierwszym kwartale b. roku finansowego wynosiły 81, wydatki 84 miliony; dochody w ciągu pozostałych trzech kwartałów b. roku finansowego oblicza sekretarz skarbu na 216, wydatki zaś na 184 miliony dolarów.

* Colombo, 7 grudnia. Książę Walji, w powrocie z wczorajszego polowania na słoniu, przewrócił się wraz z powozem, lecz nie doznał najmniejszego szwanku, pomimo, iż powóz rozbił się na drobne kawałki. Dziś odbędzie się u księcia wielkie przyjęcie, w połączeniu z obiadem galowym i bale.

Węgierska gazeta zachowawcza *Kelet Nepe*, otrzymała z Wiednia następujące wiadomości o spadku po zmarłym księciu Modeny: „Krażyły pogłoski, że ponieważ nieboszczyk odmówił zrobienia testamentu, to trudno będzie rozstrzygnąć do kogo przejdzie jego majątek, oceniony w przybliżeniu na 30 milionów złotych reńskich. Mniemanie to jest bezzasadne: książę pozostawił testament i uzupełnił go 12 kodycyłami. Książę pozostawił znaczne sumy swemu szwagrowi hrabi-

publiczność wrażenie. Wystawa opery, jakkolwiek nie tak wspaniała jak w „Aidzie”, jest przyzwoita; niektóre konie wyglądają nie tego, lecz dobrze, że i takich dostano, inaczej bowiem cesarz i jego orszak byłiby zmuszeni, po dawnemu, odbywać pochód tryumfalny pieszo.

Opera ta zapewniła Haléwemu rozgłos; Meyerbeer upatrywał w niej spółzawodniczkę dla swoich oper i dla tego intrzygował, chcąc przeszkodzić wystawieniu jej w Paryżu.

W zeszły piątek odbył się w sali Aleksandrowskiej ratasza, pod kierunkiem p. Ap. Kątskiego, koncert na rzecz niezmierzonych uczniów konserwatorium tutejszego; sprawozdanie z tego koncertu odkładamy do przyszłego feljetonu.

W Wiedniu odbyło się pierwsze przedstawienie opery Wagnera „Tannhäuser”, której próby odbywały się pod osobistym kierunkiem samego kompozytora. Opera ta miała świetne powodzenie: wywoływano autora i doręczono mu wieniec. Wagner miał przy tej sposobności krótką mowę, którą podziękował publiczności za okazane mu pochlebne względy. Opera ta grała była bez skręcań. W 1-m akcie Wagner porobił zmiany, w scenie zaś odbywającej się w grocie Venus dodano nowe tańce; lecz pomimo wspaniałości wystawy, wielu znajduje ją zbyt opynną; tak naprzykład, Jowisz ukazuje się w postaci olbrzymiego łabędzia, w towarzystwie Ledy. W uwerturze Wagner porobił także zmiany, mianowicie jej finał, począwszy od znanej partji skrzypcowej, został całkiem usunięty i uwertura przechodzi bezpośrednio do muzyki 1-go aktu; znaną tę powitano z zadowoleniem.

Trupa koncertowa Strakoscha, która występowała u nas w Warszawie, dawała niedawno koncerta w Wrocławiu, gdzie panna Donadio podobna się bardzo; znany zaś w Warszawie fortepianista, p. Schlöter, który udał się był z tą trupą, nie miał powodzenia: zarzucają mu brak wyrazistości w grze.

W Petersburgu bawi na teraz, zaproszony przez tameczne Towarzystwo muzyczne, p. K. Saint-Seus, znany kompozytor francuzki i fortepianista; z wykonanych tam utworów jego, *Dans macabre* na orkiestrę, miało znaczne powodzenie i było powtórzone.

Chóry i orkiestra, z wyjątkiem wypadku wyż wzmiankowanego, wywiązały się dobrze ze swego zadania. W ogóle opera miała powodzenie i wywarła dobre na

* Zmarły 22 listopada wice-prezydent Stanów Zjednoczonych Henryk Wilson, urodził się w 1812 roku, w Farmington, w New-Hampshire i rozpoczął swój zawód od tego, że był czeladnikiem u szewca damskiego. Pracą rąk swoich zaozczędził sobie tyle, aby przejść dość gruntownie kurs nauk w „akademjach” Concordia, Stafford i Wolsbora. Już w 1840 roku poświęcił się polityce i był wyborczym agentem jenera Harrisona podczas wyborów na prezydenta. W tymże roku był wybrany do izby reprezentantów stanu Massachusetts. W ciągu pięciu lat brał żywy udział w rozprawach zgromadzeń prawodawczych — trzy lata w izbie reprezentantów, a dwa lata w senacie. Przytem odznaczał się on gorącą walką przeciwko niewolnictwu. W 1848 roku zrzekł się zasiadania w senacie, z powodu, że wniosek o zniesieniu niewolnictwa, mocno przezeń popierany, został odrzucony. Natenczas poświęcił się dziennikarstwu, kupił gazetę *Boston Republican* i był przez dwa lata jej redaktorem. W 1851 roku znów przeszedł na pole publiczne i przez dwa lata z kolei był prezesem senatu w stanie Massachusetts. W 1855 roku został członkiem senatu Stanów Zjednoczonych, w 1868 roku bezskutecznie wszedł do szeregu kandydatów na wice-prezydenta. Na wyborach w 1872 roku lepiej mu się poszczęściło. Wilson napisał kilka dzieł, które zjednały mu sławę w literaturze. Ostatniem utworem jego pióra była „Historja niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych” (w trzech tomach). Na podstawie konstytucji, obejmującej po nim godności wice-prezydenta i prezesa senatu były pełniący obowiązki prezesa senatu, Thomas Ferry, z Michigan.

* Z Monachjum piszą do berlińskiej *Nat. Ztg.*: Śmierć księcia Modeny nie pozostała bez ważnego i bezpośredniego wpływu na dynastję bawarską. W skutku śmierci księcia Franciszka V, cały majątek domu d'Este przejdzie na księcia Ludwika bawarskiego, Rzezywiscie, małżonka tego księcia, arcyksiężniczka Maria-Teresa — jedyna córka zmarłego arcyksięcia Ferdynanda, jedynego brata księcia Modeny — sama tylko może być spadkobierczynią austriackiego domu d'Este, chociaż przedstawicielami żeńskiej linii tego domu są jeszcze siostry i dzieci siostr zmarłego księcia (dzieci nimi są — Don Carlos i Don Alfons). Jakikolwiek byłby testament księcia Franciszka V, większa część jego majątku musi dostać się małżonce księcia Ludwika bawarskiego; który w skutku tego stanie się jednym z najbogatszych książąt w Europie. Wiadomo, że książę Ludwik, najstarszy syn księcia Luitpolda, może teraz być uważany za następcę tronu bawarskiego, ponieważ król Ludwik nie jest żonaty, a brat króla, książę Otton, znajduje się w takim stanie zdrowia, jaki wszystkim jest znany.

Węgierska gazeta zachowawcza *Kelet Nepe*, otrzymała z Wiednia następujące wiadomości o spadku po zmarłym księciu Modeny: „Krażyły pogłoski, że ponieważ nieboszczyk odmówił zrobienia testamentu, to trudno będzie rozstrzygnąć do kogo przejdzie jego majątek, oceniony w przybliżeniu na 30 milionów złotych reńskich. Mniemanie to jest bezzasadne: książę pozostawił testament i uzupełnił go 12 kodycyłami. Książę pozostawił znaczne sumy swemu szwagrowi hrabi-

